

# РОМАН «ПОДОРОЖ НА ЗАХІД» У ЧЕН-ЕНЯ ЯК ПРЕЦЕДЕНТНИЙ ТЕКСТ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО ФЕНТЕЗІ

*Луцюк Микола Володимирович*

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних  
мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Сучасна китайська веб-література наразі є мало знайомою для українського читача (за небагатьма винятками), вона в основному зосереджена на окремих мережевих ресурсах у вигляді аматорських перекладів і відома вузькому колу поціновувачів, що складають фан-спільноти. Відсутність китайських веб-романів в українському літературному обширі пояснюється перш за все складністю перекладу, а також тим, що оригінальні світи таких творів, укорінених в міфічну традицію, залишаються складними для сприйняття європейським читачем (Луцюк, 2024).

Сучасна палітра китайської літератури характеризується розмаїттям сюжетів і жанрових форм, з яких чи не найголовнішою є фентезі (Xiang Ren, 2024). Особливість таких творів – алюзії на класичні китайські романи в жанрах уся (武俠) і сянься (仙俠), які є зразками притаманного китайській культурі символізму, демонструють іносказання, гру слів і алегоричність. Для розуміння фентезійних текстів сучасних авторів необхідне знайомство з релігійно-філософськими вченнями даосизму і буддизму, а також з класичними романами. В першу чергу це твір У Чен-еня (吳承恩) «Подорож на Захід» (西遊記), шахрайський (авантюрний) роман, яким фактично започатковується азійська фантастична проза (李璐, 2017). Роман став прецедентним текстом для усієї китайської культури, невід'ємною складовою китайського культурного коду, джерелом народних прислів'їв і притч, породив численні спроби переосмислень, на його сюжет створені популярні кінофільми, дорами, відеоігри, маньхва і

аніме як в самому Китаї, так і в інших азійських країнах. Китайська література, починаючи з 17 ст. зі знаменитого роману Дун Юе (董說) «Доповнення до Подорожі на Захід» (西遊補, 1641), на сьогодні презентує широкий спектр фентезійних творів у вигляді як приквелів і сиквелів, так і спінофів до твору У Чен-еня.

«Подорож на Захід» – це низка пригод героїв, своєрідне road movie, що символізує духовну трансформацію персонажів на шляху пошуку істини і самовдосконалення (Hodges, Moss, 2025). Саме цей мотив широко використовуваний у сучасному фентезі, де герої долають різноманітні випробування, що сприяє багатоплановості сюжету. Особливо популярним серед авторів фентезійних романів є образ Сунь Укуна, Царя мавп, одного з найвпізнаваніших і найвпливовіших персонажів китайської культури, відомого своєю силою, хитрістю та прагненням до свободи, який став символом бунтарства та індивідуалізму. Образ Сунь Укуна в сучасному фентезі варіюється від простого наслідування авторського трактування в численних фанфіках до глибоких переосмислень принаймні у двох площинах: по-перше, герой зображується як персонаж демонічного плану, що потребує контролю, і це додає глибини його характеру та підкреслює складність суперечностей поміж свободою і відповідальністю, по-друге, Сунь Укун подається як веселий, дотепний жартівник, свого роду східна варіація архетипу трикстера. Перший тип інтерпретації яскраво подано в романі Цзін Хецзя (今何在) «Легенди про Укуна» (悟空传) – зразку т. зв. «темного фентезі» (dark fantasy), де головний герой (а радше антигерой) є фігурою трагічною, борцем з долею, що до певної міри деконструє ідею першоджерела, де цей персонаж врешті досягає просвітлення. Цзін Хецзяй творить нову, постмодерну міфологему героя з елементами кібер-панку, Сунь Укун в романі презентує тип анархіста, який прагне екзистенційної свободи і трактує будь-яку владу, навіть небесну, як насилля.

Інший роман – автора Yu Wang Ru Yu (欲望如雨) «Подорож із Заходу до небес» (从西游开始的诸天之旅) є більш нейтральним щодо інтерпретації головної теми роману. Автор використовує класичний сюжет як відправну точку розповіді. Головний герой перероджується в часах династії Тан і отримує здатність подорожувати поміж світами, потрапляючи у різні культурно-цивілізаційні і надприродні середовища.

Останнім часом в Китаї набули поширення твори у жанрі т. зв. «затишного фентезі» (cozy fantasy). Цей жанр став особливо популярним серед читачів, які прагнуть заспокійливих історій замість напруженого екшену чи батальних сцен: затишне середовище, звична повсякденність магії, доброзичливі персонажі, зосередження на позитивних емоціях, де значення мають родина, кохання, дружні стосунки і взаємна підтримка. Роман автора Wu Sanhai (巫三海) «Подорож на Захід, що почалась зі зміни долі Сунь Укуна» (西游：从改变孙悟空开始) розповідає про реінкарнацію головного героя Ван Яна у якості учня мудрого Патріарха Бодгі, життєвим завданням якого визначено опікуватись Сунь Укуном. Ван Ян прагне змінити долю Царя мавп, намагається зробити бунтівного Сунь Укуна розсудливим, стриманим, вберегти від конфліктів, щоб той уникнув покарання, яке його спіткало в романі У Чен-еня. Таке кардинальне переосмислення класичного образу демонструє, як сила наставництва та зміна оточення можуть докорінно змінити навіть такого неприборканого персонажа. Роман пропонує альтернативний погляд на історію «Подорожі на Захід», досліджує, як докорінні зміни поведінки і долі ключових персонажів можуть несподівано змінити хід усієї історії.

### Список літератури:

1. Луцюк, М. (2024). Мережева література Китаю: феномен популярності / Питання сходознавства в Україні. С. 40-42. <https://ekhnuir.karazin.ua/items/5384ee6a-1a75-48d4-b1c8-8b5dae52d1e7>

2. Ren, Xiang. (2024). Mapping globalised Chinese webnovels: Genre blending, cultural hybridity, and the complexity of transcultural storytelling. *International Journal of Cultural Studies*. <https://doi.org/10.1177/13678779231211918>
3. 李璐. (2017) 《西游记漫话》的解读” (重庆师范大学, 重庆) 语言文学研究, 年第 26 期).
4. Hodges, Eric. Moss, Roberts. (2025). Metamorphosis in Journey to the West. DOI: [10.1080/23311983.2025.2471179](https://doi.org/10.1080/23311983.2025.2471179)